

dring i Danmark i det 17. årh. Et hovedpunkt er understregningen af, hvorledes den merkantilistisk påvirkede regering betragtede jøderne som redskaber til fremme af landets handel og industri og derfor beskyttede dem på trods af gejstligheden og borgerskabet. En tendens, der forstærkes i det 18. årh. Andre hovedpunkter i fremstillingen er jødernes sociale position i det danske samfund og de jødiske menigheders interne forhold. Herunder beskæftiger forf. sig temmelig meget med de jødiske familiers inden- og udenlandske slægtskabsforbindelser, medens han går lidt for let hen over det trods alt vigtigere spørgsmål om jødernes økonomiske aktivitet.

I betragtning af, at bogen er bestemt for en bred læserkreds, er det beklageligt, at forf. ikke har ført sin fremstilling højere op, men for tiden efter ca. 1780 nøjes med at henvise til andres arbejder, fx. Axel Linvalds, J. Fischers og J. Salomons.

Thorkild Korsgaard.

Hugo Matthiessen og Christian Elling: Gamle købmandsgårde. 86 s., 48 billedplancher. (Gad, 1951).

I anledning af sit 50-års jubilæum udgav Provinshandelskammeret denne bog, som betyder et om end ret specielt så dog vægtigt bidrag til købstædernes historie. Medens Chr. Elling har skildret et par enkelte bygningsværker (Rasmus Langelands gård i Korsør og det Claessenske palæ i Helsingør) giver Hugo Matthiessen dels et rids af købmandsgårdens placering i bybilledet, dels fælles hovedtræk af købmandsgårdenes bygningshistorie. Han tager sit udgangspunkt i middelalderens slutningstid og går ned gennem århundrederne følgende gårdenes udflytning fra centrum til kvartererne ved byernes indfaldsveje, porte og havn. Ellings artistisk formede afhandling har desværre valgt mindre typiske bygningsværker som emne, ikke at forstå, at det stykke derved har mistet det velkendte vide udsyn og omhyggelige udnyttelse af detaillernes oplysninger, men det falder måske ikke så nøje sammen med bogens emne. I Hugo Matthiessens afsnit er der tilløb til en skildring af livet i købmandsgårdene, mere bliver det desværre ikke til, selv om forfatteren sikkert ville have kunnet udvide på heldig måde ved at tage menneskene og deres gerning med. Bogen har med dens almindelige betragtninger over bybilledets udvikling bud til enhver, der arbejder med købstadshistorie.

Vagn Dybdahl.

Wilhelm Carlgren m. fl.: Omstridda Spörsmål i Nordens Historia. (Foreningen Nordens forlag, 1950).

Under redaktion af Wilhelm Carlgren, K. Kretzschmer, A. Mickwitz og Haakon Vigander har foreningen Norden udgivet et nyt bind af den fortjenstfulde publikation: Omstridda Spörsmål i Nordens Historia. Hovedemnet, der behandles, er denne gang Finlands historie fra de ældste tider indtil 1809. Fra finsk side er der givet bidrag af professorerne Jalmari Jaakkola og A. R. Cederberg, medens Åke Stille repræsenterer de svenske farver. I tilslutning til redogørelsen for de almindelige rigshistoriske problemer har en svensk og en finsk historiker, nemlig Ingvar Peterzén og Gunnar Sarva, taget det specielle spørgsmål om forholdet mellem den finske og den finlandssvenske nationalitet i de sidste 100 år op til behandling. Endelig indeholder det nu udsendte bind en

redegørelse for de seneste fremstillinger af de nordiske rigers indbyrdes militære konflikter i perioden 1521—1814, skrevet af militærhistorikeren Olof Ribbing, Stockholm, samt en oversigt over den svensk-norske union 1814—1905, skrevet af svenskeren Sigrid Andgren og den norske professor Arne Bergsgård. Den foreliggende publikation henvender sig først og fremmest til historielærere, men den har også bud til andre, der interesserer sig for Nordens historie, og som gerne vil have en orientering i de forskellige synspunkter, der fra tid til anden er anlagt overfor de såkaldte omstridte spørgsmål i Nordens historie.

Harald Jørgensen.

J. H. Schultz og K. E. Ackermann: Den danske Marine 1814—1848, Orlogsfarten. I—II. (Høst og Søn, 1950).

Kommandør J. H. Schultz efterlod ved sin død et righoldigt arkivmateriale til fortsættelse af de 2 første bind af »Den danske Marine 1814—1848«, som beskæftigede sig med skibsmateriellet og Holmen. Kommandør K. E. Ackermann, der har faaet overladt dette materiale, omhandlende orlogsfarten, har publiceret det i 2 bind, som hvad opsætning og indhold angaar kommer paa højde med de første.

Schultz og Ackermanns samlede værk paa 4 bind er af overmaade stor historisk værdi, og ingen faghistoriker, der blot strejfer vor marinehistorie eller kolonihistorie paa den tid, kan komme uden om disse betydningsfulde bind. Mange kilder gengives helt eller i uddrag og man faar indtryk af et særdeles paalideligt og omhyggeligt arbejde, der for størstedelen hviler paa primære kilder. En ærgerlig mangel ved dette værk, som desværre ved mange ikke-faghistorikeres, er registrene. Hvor godt et arbejde end er, kan man ikke komme uden om, at dets værdi for andre, der vil beskæftige sig med det paagældende emne, bliver mangedoblet, naar der findes gode kildehenvisninger, sagregistre og navnregistre. Og disse ting mangler desværre ogsaa her.

I første bind omtales først søofficerernes tjeneste i koffardifart og i fremmede orlogslaader under den tid, da flaaen efter 1814 var under opbygning. Dernæst behandles vagtskibsstationerne paa Trekrøner, i Sundet, i Store Bælt og paa Elben. Vi faar gengivet instruktionerne til forskellige tider i deres fulde ordlyd og en gennemgang aar for aar af de stedfundne begivenheder og den daglige tjeneste anskueliggøres ved uddrag af journalerne. Endelig følger i dette bind ogsaa kadetskibstogterne, besejlingstogterne og middelhavstogterne. Det er især journalerne, der er kilder, men i stor udstrækning er ogsaa benyttet beretninger fra ombordværende officerer. Her kan bl. a. nævnes kaptajn Dahlerups livfulde beretning om fregatten Rolas togt og hjemrejse med Thorvaldsen i 1838.

Andet bind omfatter orlogsfarten til og i Vestindien samt togterne til Sydamerika. Der gives her en meget fyldig oversigt over orlogsfarten paa Dansk-Vestindien fra de første togter og indtil 1814 som indledning til selve emnet 1814—1848, og ligesom i det forrige bind er skildringen præget af gengivelser af førstehaands kilder. De afsnit, hvor forfatteren støtter sig til tidligere marinehistoriske værker som kilder, er naturligt de svageste p. gr. af vor marinehistoris almindeligvis ringe stadi.

Værket maa hilses velkommen, dels for behandlingen af emner, der ikke tidligere har været bearbejdet, dels for sin kvalitet. Dersom der til disse bind ville blive knyttet endnu to omhandlende vaaben og personel m. m., ville der